

Jaarverslag 2013

1. Nationale herdenking Nederlands slavernijverleden
2. Keti Koti festival 2013
3. Boni Tula Oso
4. Samenwerking met het John Adams Institute
5. Internationaal symposium Cultureel Trauma
6. Digitale slavernijroute
7. Reizende tentoonstelling Onder de Hoede van de Heer
8. Publicatie De slaaf vliegt weg
9. Website Slavernij en Jij
10. Theaterstuk Rebelse Vrouwen

1. Nationale herdenking Nederlands slavernijverleden

De nationale herdenking van de afschaffing van de slavernij vindt jaarlijks plaats op 1 juli in het Oosterpark te Amsterdam. De nationale herdenking in 2013 was uitgebreider dan in voorgaande jaren, omdat herdacht werd dat 150 jaar geleden de slavernij in de Nederlandse koloniën werd afgeschaft.

Saluutschoten

De herdenking begon met 21 saluutschoten vanaf het Marine Etablissement Amsterdam. Middels een groot televisiescherm en met geluid bij het nationaal slavernijmonument konden de aanwezigen in het Oosterpark getuige zijn van het afschieten. In het Oosterpark was een vertegenwoordiging van 16 militairen in uniform onder leiding van de voorzitter van het Multicultureel Netwerk Defensie, Elvis Manuela. Bij de marinebasis stonden 30 geüniformeerde collega's.

In het algemeen worden saluutschoten bedoeld als groet of eerbetoon. Op de dag van de afschaffing, 1 juli 1863, werden om 6 uur 's ochtends vanaf Fort Zeelandia in Paramaribo en op de Nederlandse eilanden in het Caribisch gebied 21 saluutschoten afgevuurd. Alleen op Saba gebeurde dat niet, want daar stond geen kanon. Na jaren van strijd kwam in 1863 eindelijk een einde aan de slavernij in Suriname en op de Nederlandse Antillen. De westelijke koloniën van het Koninkrijk der Nederlanden vierden feest, want aan een enorm onrecht kwam een einde.

Daarom zijn op 1 juli 2013 om even voor 13.00 uur, op initiatief van vereniging Opo Kondreman, 21 saluutschoten in Amsterdam gelost ter ere van en ter markering van de afschaffing van de Nederlandse slavernij op 1 juli 1863.

Koningspaar

De nationale herdenking werd bijgewoond door Koning Willem-Alexander en Koningin Máxima, vice-premier Lodewijk Asscher, de voorzitter van de Eerste Kamer Hans Franken, de voorzitter van de Tweede Kamer Anouschka van Miltenburg, de vice-commissaris van de koning in Noord-Holland Elvira Sweet, de burgemeester van Amsterdam Eberhard van der Laan, wethouder Diversiteit van de gemeente Amsterdam Andrée van Es, de voorzitters van de Amsterdamse stadsdelen Oost en Zuidoost respectievelijk Fatima Elatik en Tjeerd

Herrema, de gevolmachtigde ministers van Aruba, Curaçao en St. Maarten, de ambassadeur van Ghana en de zaakgelastigde van Suriname.

Eregast was de Amerikaanse filosofe en dichteres Elizabeth Alexander. Zij droeg een gedicht op getiteld: *Poetry for July 1, Amsterdam, from the epic poem "Amistad"*. Hiermee werd de verbondenheid tussen processen in de VS en Nederland en haar koloniën zichtbaar gemaakt. In 1863 schafte Nederland de slavernij af in haar koloniën. In hetzelfde jaar werd in de Verenigde Staten de *'Emancipation Proclamation Act'* van Abraham Lincoln uitgevaardigd. Deze proclamatie was in feite een wet die de afschaffing van de slavernij tot gevolg had, en later de Amerikaanse burgeroorlog.

Programma

Het volledige programma zag er als volgt uit:

12.55 uur	Humberto Tan heet aanwezigen welkom en kondigt saluutschoten aan
12.58 uur	Saluutschoten vanaf de marinebasis; op beeld op groot scherm op het veld en met geluid bij het monument
13.02 uur	Plengoffer Marian Markelo
13.06 uur	Speech vice-premier Lodewijk Asscher
13.10 uur	Gedicht Elizabeth Alexander
13.16 uur	Speech burgemeester Eberhard van der Laan
13.20 uur	Black Harmony (met Orlando Ceder) zingt de eigen compositie " <i>Mama Afrika</i> ", een lofzang waarin de Afrikaanse voorouders om bescherming wordt gevraagd en het Afrikaanse continent wordt bezongen, in het Surinaams (sranang)
13.24 uur	Speech voorzitter NiNsee Eddy Campbell
13.39 uur	Start kranslegging/Verzoek om 1 minuut stilte

Kransleggers 2013 totaal 10 kransen

1. Regering – vice-premier Lodewijk Asscher
2. Ghana – mw Aanaa Enin, ambassadeur en Mw Vida Kwakye Mensah
3. Staten- Generaal – prof. Hans Franken Ondervoorzitter Eerste Kamer en
voorzitter Tweede Kamer mw. Anouschka van Miltenburg
4. Aruba – Gevolmachtigde Minister Edwin Abath
5. Curaçao – Gevolmachtigde Minister mw Marvelyne Wiels
6. St. Maarten – Gevolmachtigde Minister Matthias Voges
7. Suriname – mw Chantal Doekhie, zaakgelastigde
8. Amsterdam – Burgemeester Van der Laan en wethouder van Es; geflankeerd door
mw. Fatima Elatik (voorzitter stadsdeel Amsterdam Oost) en dhr
Tjeerd Herrema (voorzitter stadsdeel Amsterdam Zuidoost)
9. Noord-Holland – Vice-Commissaris van de Koning mw. Elvira Sweet
10. Nazaten – NiNsee, Stichting Herdenking Slavernijverleden 2013 en Landelijk
Platform Slavernijverleden: de heer Rudy Uda (bestuurslid NiNsee),
mw Joan Ferrier (voorzitter van de Stichting Herdenking
Slavernijverleden 2013) en mw Barryl Biekman (voorzitter Landelijk
Platform Slavernijverleden) samen 1 krans

13.54 uur Shirma Rouse en Luna Mae zingen *Redemption Song* van Bob Marley.

14.00 uur Afsluiting herdenking

Live-uitzendingen

De NOS verzorgde twee live uitzendingen vanuit het Oosterpark onder de titel: "NOS: 150 jaar na afschaffing slavernij".

12.30 – 14.15 uur NL 2 (met live verslag van de nationale herdenking slavernijverleden)

19.10 – 19.45 uur NL 2 (live verslag vanaf Ketikoti festival in het Oosterpark met samenvatting van de nationale herdenking). Kijkcijfers NOS: in de ochtend 161.000 en in de avond 269.000. Via "uitzending gemist" hebben daarnaast 4.570 mensen de uitzending van 12.30 uur bekeken (<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1353820>) en 3.312

mensen naar de uitzending van 19.05

(<http://www.uitzendinggemist.nl/afleveringen/1353779>).

Via BVN (het Beste van Vlaanderen en Nederland) konden ook mensen in Suriname en de voormalige Nederlandse Antillen de uitzendingen zien.

Op een groot scherm op het hoofdveld kon het publiek de live-uitzending volgen. Er waren met banken 500 extra zitplaatsen gecreëerd die zo waren gepositioneerd dat er zowel zicht op het scherm als zicht op het monument was. Meer mensen konden zo de herdenking fysiek meemaken. Geschatte aantallen publiek: bij het monument 800, op het veld en langs de zijanten 3.000 mensen.

Ook AT5 verzorgde een rechtstreekse uitzending. Het NOS Journaal kwam in alle nieuwsbulletins op 1 juli terug op de nationale herdenking. De herdenking heeft, mede door de aanwezigheid van het koningspaar, de voorpagina's van alle landelijke dagbladen gehaald.

De aanwezigheid van het koningspaar maakte accreditatie van de pers noodzakelijk. Alle landelijke audiovisuele en printmedia (publiek en commercieel) en persbureaus hebben zich

gemeld en waren aanwezig. Daarnaast waren de belangrijkste etnische media, alsmede media uit de Nederlandse Antillen en Suriname vertegenwoordigd. De nationale herdenking 2013 is gerealiseerd met een financiële bijdrage van het Mondriaan Fonds en het stadsdeel Amsterdam Zuidoost, dat de kosten van de zangers op zich nam.

The poster for the Keti Koti Festival 2013 features a stylized logo at the top with the words 'KETI KOTI' in large, bold, red letters and 'FESTIVAL' in smaller, yellow letters below it. To the left of the logo is a black silhouette of a person's head with a raised hand. Below the logo is an orange banner with the text '1 JULI 2013' in white, followed by a laurel wreath and the number '150', and then 'Nationale Herdenking en Viering Afschaffing Slavernij' and 'OOSTERPARK AMSTERDAM' in white. The main body of the poster is a collage of images. On the left, a large photo of the Morgan Heritage band is labeled 'Internationale hoofdact'. To the right, a smaller photo of the opening act is labeled 'Openingsact'. Below these, there are photos of individual performers: Giovanna, Edgar Burgos, Karin Bloemen, and Izaline Callister. A photo of a band is labeled 'Replay'. At the bottom left, two photos of presenters are labeled 'presentatie:'. Below them, a photo of a group of people is labeled 'uit Suriname'. At the bottom right, a photo of an orchestra is labeled 'Metropole Orkest speelt "Lieve Hugo" & "Doble-R"'. The bottom of the poster features a black banner with the text '4 PODIA' in white, 'WWW.KETIKOTIAMSTERDAM.NL' in yellow, and 'GRATIS TOEGANG' in white.

2. Keti Koti Festival 2013

De afschaffing van de slavernij op 1 juli 1863 wordt aangeduid als Keti Koti (een Surinaams begrip voor 'Verbroken Ketenen') en geeft in de volksmond de "Dag van de Emancipatie" aan. Het Keti Koti Festival op 1 juli 2013 in het Oosterpark in Amsterdam, was het feestelijke hoogtepunt van een periode van herdenkingbijeenkomsten, discussieprogramma's, seminars, tentoonstellingen en andere activiteiten.

Het besef van het Nederlands slavernijverleden en erfenis is in Nederland betrekkelijk jong. In de meeste geschiedenisboeken was de slavernijgeschiedenis tot voor kort nog een blinde vlek of hoogstens een voetnoot. De erkenning van een belast verleden komt pas met de komst van grote groepen Surinamers en Antillianen naar Nederland. De dagelijkse omgang met de nakomelingen van de tot slaaf gemaakten leidt tot nieuwe discussies over die gezamenlijke geschiedenis. Het is echter pas sinds de onthulling van het Nationaal Monument in het Oosterpark door Koningin Beatrix in 2002 en de oprichting van het NiNsee dat er definitief verandering gekomen is in de herdenking van het slavernijverleden en de viering van de afschaffing van de slavernij. Ketikoti is nu daadwerkelijk onderdeel van het Nederlandse cultureel erfgoed.

Het Ketikoti Festival heeft een stem en gezicht gegeven aan het Nederlandse slavernijverleden en draagt daardoor bij aan de kennis over en bewustwording van het slavernijverleden bij een brede groep Nederlanders. De afgelopen 10 jaar is het festival, altijd op 1 juli, uitgegroeid tot de nationale herdenking en viering van de afschaffing van de slavernij en inmiddels één van de grotere festivals in het Oosterpark in Amsterdam. Met de herdenking en viering van het 150ste jaar van de afschaffing van de trans-Atlantische slavernij wordt een periode van onwetendheid, ontkenning en verwijten afgesloten. We luiden het begin in van een nieuw tijdperk, van verwerking, heling en het delen van een gezamenlijke geschiedenis.

Bigi Spikri-optocht

Bigi Spikri (Grote Spiegel) is een optocht van looporkesten, bazuinkoren en dansende mensen in traditionele kledij en is het startsein van de herdenking en viering op 1 juli. De optocht startte dit jaar met een door de Stadsschouwburg Amsterdam aangeboden ontbijt op het Leidseplein en trok door de stad naar het Oosterpark, waar aansluitend de officiële herdenking en kranslegging plaatsvonden.

De kleurrijke optocht bestond in 2013 uit 31 groepen en 839 individuele deelnemers; in totaal ruim 1.800 mensen. <http://www.at5.nl/tv/at5-specials/aflevering/12637>

De groepen kwamen uit diverse steden: Rotterdam, Maastricht, Den Bosch, Den Haag, Apeldoorn, Utrecht, Eindhoven en West-Friesland (Hoorn, Alkmaar, Zaandam).

Diverse etnische groepen waren vertegenwoordigd: Hindoestanen, Inheemsen, Ghanezen, Kaapverdianen, Marokkanen, Antillianen, Creolen en Nederlanders.

In 2013 was de diversiteit (etnisch, geografisch) groter dan andere jaren. Dit is waarschijnlijk een gevolg van grotere aandacht in de landelijke media en meer lokale activiteiten verspreid over het hele land. Bovendien heeft de organisatie door het aantrekken van een coördinator voor Zuid-Holland bereikt dat de deelname vanuit die regio aanmerkelijk is gestegen.

Hoofdpodium (Morgan Heritage)

Het Ketu Koti festival startte op het belangrijkste muziekpodium met een concert uitgevoerd door het Metropole Orkest. Een muzikale ode in het teken van het gedeeld cultureel erfgoed van Nederland, Suriname en Curaçao met muziek gecomponeerd door de legendarische volkszanger Lieve Hugo uit Suriname en de Antilliaanse virtuoos Rignald 'Doble-R' Recordino.

De zang werd verzorgd door bekende Antilliaanse, Surinaamse en Nederlandse artiesten, onder andere: Giovanca, Boris, Edgar "Boegroe" Burgos, Jörgen Raymann, Izaline Calister, Karin Bloemen, Berget Lewis en Angela Groothuizen.

DJ Michael Mendoza en Tasha's World verzorgden daarna een optreden. De hoofdaft en afsluiting was een spetterend optreden van de Jamaicaanse reggaeband Morgan Heritage. De presentatie op het hoofdpodium was in handen van Jörgen Raymann.

Samen dansen voor de Vrijheid?

Meld je nu aan om mee te dansen in de Recordpoging Flashmob dansen voor de vrijheid via dansenvoordevrijheid@gmail.com

Datum: Maandag 1 juli 2013
Locatie: Amsterdam Oosterpark (Keti Koti Festival)
Tijd: Middag
Aantal deelnemers: minimaal 1500 maximaal 3000
Deelname: Gratis

Keti Koti Flashmob

De Keti Koti Flashmob was een initiatief van De Kids Van Amsterdam Oost (KVAO) om op 1 juli 2013 tijdens het Keti Koti Festival op een interactieve en ludieke wijze aandacht te besteden aan het 150-jarig jubileum van de herdenking en viering van de afschaffing van slavernij. Onder leiding van choreograaf Gianni Grot (My Art/So You Think You Can Dance) werd een groep choreografen en dansscholen gemobiliseerd om met Keti Koti een poging te wagen om het Nederlands recordaantal deelnemers aan een flashmob te verbreken. Gianni Grot, ooit een telg van de Kids Van Amsterdam Oost, is nu professioneel danser en choreograaf. Het flashmob record staat op naam van het Sint Joris College uit Den Bosch, die met 1.350 leerlingen hebben gedanst op een plein in de stad. Het streven was het aantal deelnemers aan de Keti Koti Flashmob te verdubbelen. Onder leiding van Gianni Grot, zijn 5 collegae choreografen ingezet om dans(scholen), universiteiten, bedrijven en jongeren bij dit initiatief te betrekken. Hoofdchoreograaf was Nicholas 'Shaker' S.

<http://www.ijimaakthetmee.nl/aanvraag/keti-koti-flashmob-0>

Uiteindelijk hebben er 1.004 mensen meegedaan, jong – oud – dik – dun – zwart – wit. Maar het record is helaas niet gebroken.

Koepelpodium

Op het koepelpodium vond een doorlopende jam plaats van B4Real, een muzikantencollectief van talentvolle pas afgestudeerde conservatoriummuzikanten, die mengvormen van Jazz, kaseko en hip hop ten gehore brachten. Mooie combinaties van viool, percussie en keyboard.

Zwart & Wit

Naast het koepelpodium vonden, in samenwerking met het Tropenmuseum, een aantal activiteiten plaats. Bezoekers van Ketikoti konden een eigen artistieke bijdrage leveren aan de tentoonstelling *Zwart & Wit* in het Tropenmuseum. Kunstenaars van de Heesterveld Community in Amsterdam-Zuidoost daagden bezoekers uit om op creatieve wijze antwoord te geven op prikkelende vragen uit de tentoonstelling. Wie is wit en wie is zwart? Wie bepaalt dat eigenlijk? Wat heeft het slavernijverleden daar dan mee te maken? Wat heeft het slavernijverleden voor hun eigen identiteit en levensloop betekend? Het resultaat is vanaf 11 oktober 2013 t/m 1 juli 2014 te zien in het Tropenmuseum. Persoonlijke verhalen, foto's, video's, hedendaagse kunst en historische documenten geven een beeld van de manier waarop 'zwart' en 'wit' in Nederland met elkaar leven en naar elkaar kijken. In de tentoonstelling, tijdens evenementen en online kunnen bezoekers hun mening geven over.

Vier de vrijheid – een monument van 13.000 namen

Na de afschaffing van de slavernij kregen de vrijgemaakte slaven achternamen. De meer dan 13.000 namen die vrijgemaakte slaven toen kregen, zijn terug te vinden op een speciaal monument in de tentoonstelling, 3 kolosale pilaren. Speciaal voor Ketikoti kreeg deze lange lijst van namen een speciale plek in het Oosterpark. De belangstelling was overweldigend.

Wie het weet mag het zeggen – de Zwart & Wit Babbelbox

Het Tropenmuseum wil met deze tentoonstelling niet alleen vragen beantwoorden, maar vooral ook veel vragen oproepen: wat betekent ons (gedeelde) verleden voor de wijze waarop we met elkaar omgaan en naar elkaar kijken? In de speciale Zwart & Wit Babbelbox kregen bezoekers van het Ketikoti festival de ruimte om hun visie te geven op het verhaal. De gefilmde reacties zijn verwerkt in de tentoonstelling *Zwart & Wit*.

Hof van Anansi

Kindervoorstelling van Wijnand Stomp over de legendarische spin Anansi. Anansi (of Nanzi op de Antillen) is een mythische spin uit volksverhalen uit West-Afrika en het Caribisch gebied. Kenmerkend voor de verhalen is dat Anansi zijn tegenstanders steeds te slim af is. De

hele dag door was er veel belangstelling van een enthousiast publiek voor de Anansiverhalen.

Traditioneel podium/inheemseneiland

Het traditioneel podium stond in het teken van de traditionele muziek uit Suriname en de Nederlandse Antillen, zoals de kaseko, kawina (beiden uit Suriname) en de tambú uit Curacao. Daarnaast was in 2013 een plaats ingeruimd voor het inheemseneiland, waar diverse groepen optraden. De inheemsen, oorspronkelijke bewoners van Suriname en de Nederlandse Antillen, werden als eersten tot slaaf gemaakt door de Europese kolonisten.

Kwantitatieve gegevens

Het Ketikoti festival werd dit jaar bezocht door ruim 50.000 personen, ongeveer 10 à 15.000 meer bezoekers dan voorgaande jaren. Opvallend was dat elk jaar steeds meer bezoekers van buiten Amsterdam de weg naar het Ketikoti festival weten te vinden.

Ook de Bigi Spikri was dit jaar groter: De kleurrijke optocht bestond in 2013 uit 31 groepen en 839 individuen. In totaal rond de 1800 deelnemers; 600 meer dan in 2012.

Marketing en publiciteit:

80.000 flyers verspreid in Amsterdam en omstreken en Rotterdam;

15.000 specifieke bigi spikri flyers;

75 driehoeksborden, 2 weken lang;

185 Abri's, 2 weken lang;

400 A1, 500 A2 wildplak en toko's;

Intensieve social media campagne;

Speciale Ketikoti Bijlage van de stadsdeelkrant oplage: 52.000 (huis aan huis verspreid);

Radio en televisie interviews op lokale en nationale zenders; hele dag live televisieuitzending door AT5 <http://www.at5.nl/tv/at5-specials> en radio-uitzending door radio Mart;

Radio programma gedurende 4 weken op lokale zender;

Producenten

Het NiNsee is initiatiefnemer en opdrachtgever van het Ketikoti festival. De Vries Producties en 529 MEDIA PRODUCTIONS zijn de uitvoerend-producenten van het Ketikoti festival.

De Vries Producties vanwege de expertise in het opzetten van grootschalige festivals en evenementen (waaronder de Uitmarkt). 529 MEDIA PRODUCTIONS vanwege de ervaring met Ketikoti, het (hoofd)thema van 1 juli, en vanwege knowhow met betrekking tot cross-over concepten op het gebied van diversiteit en media.

Conclusie

Het Ketikoti festival 2013 bood meer verdieping dan andere jaren. De programmering was, vooral door een uitbreiding van activiteiten in het park, diverser van aard. De viering van het herdenkingsjaar en daarmee de groei van de aandacht, het momentum en (soms) beschikbare budgetten was een goede voedingsbodem voor samenwerking met maatschappelijke organisaties, musea en filmhuizen. De komst van de koning en de koningin zorgde uiteraard voor meer aandacht in de pers. De grootse opening van het festival door het Metropole orkest hielp ook bij het vasthouden van het publiek waardoor het park aan het eind van de avond, bij het optreden van Morgan Heritage, uit zijn voegen barstte. Ook in de internationale pers was er aandacht voor het Ketikoti festival. Zo verschenen artikelen in

de International Herald Tribune en New York Times, De Ware Tijd (Suriname) en de Antiliaanse kranten Amigoe, het Antilliaans Dagblad en Extra. Het Ketu Koti festival 2013 is gerealiseerd met financiële bijdragen van de gemeente Amsterdam, het stadsdeel Amsterdam Oost en de stichting Herdenking Slavernijverleden 2013

3. Boni Tula Oso

Met financiële medewerking van het stadsdeel Amsterdam Zuidoost is het “Boni Tula Oso” gerealiseerd: het podium in het Ketu Koti festival waar inhoudelijke verdieping plaatsvond en waar talenten een kans kregen. Het podium was gereserveerd voor *spoken word* artiesten en singer/songwriters. Het was ook de plek voor exposities, film, dialoog en debatten. Belangrijkste doelgroep was jongeren.

Art in public

De ‘Art in Public’ expositie vormde het decor en de inspiratie voor optredens van spoken word poets. Daarnaast vond er in samenwerking met het Amsterdam Museum in en buiten de Boni Tula Oso, omringd door het kunstwerk, een speciale activiteit plaats. Bezoekers in klederdracht werden gefotografeerd, waarna hun persoonlijke verhaal rondom de kleding opgetekend werd door 20 vrijwilligers. De (cultureel divers samengestelde groep) vrijwilligers hebben daarvoor speciaal een workshop gevolgd van schrijfster Usha Marhé. Daarin werd naast interviewtechnieken ook informatie gegeven over Ketu Koti, het slavernijverleden en de klederdrachten.

Expositie Stichting van Surinaamse Genealogie

De belangstelling voor zowel de expositie als voor de deskundige uitleg van de Stichting Surinaamse Genealogie was overweldigend; men kon de vragen nauwelijks aan en er was geen tijd voor pauzes. De respons was groot en er werden veel vragen over de persoonlijke achtergrond gesteld.

Dit bevestigde (weer) dat, vooral onder Surinaamse jongeren, de behoefte aan informatie over de eigen voorgeschiedenis erg groot is. Wellicht kan dit vaker aangegrepen worden als beginpunt in discussies over slavernijverleden en –erfenis.

Bioscoop

In het Boni Tula Oso werd i.s.m. Filmhuis Rialto en Afrika in The Picture een doorlopend filmprogramma vertoond in een tent met een capaciteit van 80 personen.

Twee films van filmmaakster Ida Does werden vertoond: *Peace: Memories of Anton de Kom* (winnaar Best Short Film op het Trinidad & Tobago Filmfestival 2012) en *I am not I, Trefossa* (winnaar Public Award Africa in the Picture Festival 2010).

Verder maakte [Africa in the Picture](#) speciaal voor Ketikoti 2013 een bijzondere selectie van films uit binnen- en buitenland. De Nederlandse selectie bevatte o.a.: *Psst... Schatje* van Annegriet Wijchers, *Soul on Fire* van Gregory Macousi, *De Wonderboom* van Tania Fraai en Mike Ho-Sam-Sooi en de documentaire *Su Solo Y Playanan* van Sharelly Emanuelson. De laatste documentaire heeft een prijs gewonnen op de meest recente editie van het Africa in the Picture Festival in het najaar van 2012.

Talenten

In samenwerking met Soul Rebel Movement werden diverse talenten aan het grote publiek gepresenteerd, zoals dj's: DJ Nemesis, MC Complex, spoken word artiesten Mireille Buldeo Rai, Kno'Ledge Cesare, Kofi Paa (Poetry Circle) en Valery Levant (Try Poetry) en muzikanten Experanzah, Vieira (Hip-Hop), Shishani en Gikkels. Tussen de optredens werden korte inleidingen over het slavernijverleden gegeven door Sandew Hira, Francio Guadeloupe en Kno'Ledge Cesare.

Dialogotafels

Onder leiding van Mercedes Zandwijken vonden in het Boni Tula Oso Dialogotafels plaats. In twee sessies hebben in totaal 50 mensen meegedaan aan de gesprekken over het slavernijverleden.

4. Samenwerking met het John Adams Institute

In 1863 schafte Nederland de slavernij af in haar koloniën. In hetzelfde jaar werd in de Verenigde Staten de 'Emancipation Proclamation Act' van Abraham Lincoln uitgevaardigd. Deze proclamatie was in feite de wet die de afschaffing van de slavernij, en later de Amerikaanse burgeroorlog, tot gevolg had. Dit vormde een goede aanleiding om de trajecten in beide landen te bekijken en te vergelijken.

Scholenproject

Van 4 tot 27 maart 2013 zijn in opdracht van het NiNsee en het John Adams Institute (JAI) 19 presentaties gegeven door het educatief bureau MiraKa Educatie. Deze presentaties gingen over het Nederlandse en Amerikaanse Slavernijverleden. MiraKa Educatie gaf deze presentaties op 16 scholen, verspreid over het hele land. De meeste scholen lagen buiten de Randstad.

MiraKa gaf de presentaties aan de hand van een powerpoint-presentatie en verwerkte de actualiteit door bijvoorbeeld de onthulling van het standbeeld van Rosa Parks aan te kaarten. Ook werd een leskoffer meegebracht met aan slavernij gerelateerde materialen. Na elke presentatie konden de leerlingen vragen stellen en kwam de discussie op gang.

Sommige leerlingen vonden het bewustzijn van hoe je in je eigen groep staat belangrijk. Zij meenden dat discriminatie vaak het onbewust afwijzen van anderen/van dat wat je niet kent, is. Ook kwamen n.a.v. het thema slavernij de mensenrechten aan de orde en discriminatie in brede zin; van o.a. Noord-Afrikaanse jongeren en homo's. Op sommige scholen namen ook niet direct betrokken docenten deel. Reacties waren wisselend: van stil nadenkend tot schande sprekend van dit deel van de Nederlandse geschiedenis.

Leerlingen raakten door de beeldende presentatie (nog) duidelijk(er) doordrongen van de rol die Nederland speelde in het slavernijverleden. Niet alleen werden ze vóór de presentatie regelmatig door school voorgelicht, ook werd nadien vervolg gegeven aan de presentatie door bijvoorbeeld een expositie in de mediatheek. Opmerkelijk was dat het Amerikaanse slavernijverleden examenstof bleek te zijn en het Nederlandse niet. Dus er blijft werk aan de winkel om het onderwijs te hervormen op dat punt.

<http://www.ninsee.nl/news/Met-de-koffer-langs-de-scholen>

Lezingen

Naar aanleiding van haar boek *Searching for Zion, The Quest for Home in the African Diaspora* werd de Amerikaanse schrijfster Emily Raboteau uitgenodigd om tijdens het symposium "*Cultural Trauma? Transatlantic slavery in perspective*" te spreken.

Aan de hand van een tekstanalyse van enkele reggae-liederen belichtte zij een ander aspect van de zwarte ervaring dat tot cultureel trauma kan leiden: het gevoel van ontheemd zijn ("displaced") en de nooit eindigende zoektocht naar verlossing, een plek waar je thuis bent ("Zion"). Een conditie die niet alleen de voedingsbodem voor trauma is, maar ook voor een nieuwe, wereldwijd gewaardeerde muziekvorm.

Dichteres en filosofe Elizabeth Alexander vertolkte op 1 juli tijdens de nationale herdenking slavernijverleden *Poetry for July 1, Amsterdam*, *From the epic poem "Amistad"*. Hiermee werd de verbondenheid tussen processen in de VS en Nederland en haar koloniën zichtbaar gemaakt. Dezelfde avond gaf zij voorafgaand aan de wereldpremière van de papiamentstalige opera *Katibu di Shon* een keynote speech.

5. International symposium *Cultural Trauma? Transatlantic slavery in perspective*

Op 30 juni 2013, een dag voor de officiële herdenking van de afschaffing van de slavernij, hebben voor het eerst in Nederland wetenschappers zich samen met de deelnemers aan het symposium gebogen over het concept Cultureel Trauma in relatie tot het slavernijverleden. Dit concept is de afgelopen jaren samen met de varianten slavernijtrauma, collectief trauma en nationaal trauma, veelvuldig opgedoemd in discussies over het slavernijverleden, de omgang daarmee en de maatschappelijke positie van de zwarte nazaten. Door sommigen wordt cultureel trauma als adequate omschrijving erkend en geclaimd en door anderen juist ontkend en verworpen. Daarbij diende het de ene keer als verklaringsinstrument en de andere keer als middel voor negatieve beeldvorming over de zwarte nazaten. Maar wat het

concept Cultureel Trauma precies inhield voor de Nederlandse situatie, was niet duidelijk, want er werd geen empirisch onderzoek naar gedaan. In de Verenigde Staten en in Groot Brittannië gebeurde dit wel. In eerste instantie om de toestand van de Joodse slachtoffers van de Holocaust te duiden. En later ook in verband met de achterstandspositie van de zwarte nakomelingen in deze landen.

Met dit symposium wil het NiNsee het concept wetenschappelijk verduidelijken en onderzoek in Nederland stimuleren. Het symposium begon met een theoretische uiteenzetting. Daarna werd het concept vanuit diverse uitgangspunten en terreinen door opeenvolgende sprekers en panelleden met analyses en voorbeelden concreet gemaakt. Het symposium eindigde met een muzikale verbeelding van het thema. Men bleef nog ruim na de afgesproken sluitingstijd napraten.

Het internationaal symposium '*Cultural Trauma? Transatlantic slavery in perspective*' was een groot succes. Er meldden zich 250 personen aan en er was een wachtlijst van 20 personen. Zelfs aan de deur hebben er mensen gewacht om naar binnen te mogen. Tot aan het eind van het programma was de zaalbezetting (200 personen) maximaal. Tijdens de dag en daarna heeft het NiNsee complimenten gekregen over zowel de inhoud als de organisatie van het symposium. Het inhoudelijk verslag is te downloaden via de website van het NiNsee <http://www.ninsee.nl/news/Verslag-Cultureel-Trauma>. Ook voor het inhoudelijk verslag blijkt ruime belangstelling; na een paar dagen reeds honderden downloads.

6. Onder de Hoede van de Heer

In het kader van de 150-jarige afschaffing van de slavernij werd van 30 juni tot en met 22 september 2013 in de Broedergemeente te Zeist de reizende NiNsee-tentoonstelling *Onder de Hoede van de Heer* vertoond.

In 1727 ontstond op het landgoed van graaf Nikolaus Ludwig von Zinzendorf (1700-1760) de Brüder Unität. De vestiging van deze Evangelische Broederschap in het Duitse Saksen kreeg de naam 'Herrnhut', want de Broeders geloofden dat hun voorgenomen zendingswerk onder Gods hoede stond. Kort daarop trokken de eerste Herrnhutters de wijde wereld in. Drie van hen kwamen in 1735 in Paramaribo aan om daar de mogelijkheden van zendingsarbeid te onderzoeken. Het was het begin van een langdurige relatie tussen de Brüder Unität en Suriname.

Later zou de Nederlandse vestiging van de Herrnhutters in Zeist, gesticht in 1745, het zendingswerk voor een belangrijk deel overnemen. Daartoe werd in 1793 een apart zendingsgenootschap opgericht, de 'Broedersociëteit in Holland ter uitbreiding van het evangelie onder de heidenen', het latere Zeister Zendingsgenootschap.

Vanzelfsprekend werden de geloofsgenoten van de Brüder Unität in Herrnhut op de hoogte gehouden van het wel en wee van de gemeente in het 'Bosland' van Suriname. Een twintigtal brieven uit de periode 1780-1895 uit het archief in Herrnhut geeft ons hiervan een indruk. De geëxposeerde brieven, alle geschreven in het Sranan, geven een beeld van het 'Bosland'.

De eerste brieven zijn geschreven door de hulpprediker Christian Grego, een bekeerde Marron. De laatste brieven zijn van de beroemde Johannes King, Surinaams prediker en sinds 1895, vier jaar voor zijn dood, Granman van de Matawai – één van de belangrijke groepen van de Marrons.

De Raad van Kerken heeft in 2013 een verklaring uitgegeven waarin zij erkent dat in het verleden Nederlandse kerken te weinig stelling hebben genomen tegen de slavernij en zelfs hebben geprobeerd om in theologisch opzicht de slavernij te rechtvaardigen.

7. Digitale Slavernijroute

Dit project bestaat uit het aanbieden van diverse "slavernijroutes" (wandelroutes langs panden, monumenten en plekken die met het Nederlandse slavernijverleden te maken hebben). Deze worden in kaart gebracht op het digitale platform van 7Scenes. Hierbij wordt gebruik gemaakt van foto's, teksten en audiovisuele content. De routes zijn ook voorzien van opdrachten, zoals quizvragen en foto-opdrachten. Educatieve games voor groepen/scholieren behoren ook tot de mogelijkheden. 7Scenes is een app met digitale routes voor smartphones (iPhone en Android toestellen) in elke stad in Nederland. De wandelroute is de meest gangbare, maar er zijn ook fietsroutes en autoroutes te vinden op 7Scenes. Op deze manier krijgen gebruikers een levendige impressie van het slavernijverleden met hulp van hedendaagse technologie. In 2013 werd een speciale route gemaakt in samenwerking met andere musea en de grachtengordel voor Amsterdam.

<http://www.museumapp.nl/mijn-museum-in-de-museumapp.php>

8. Publicatie De Slaaf vliegt weg

De kern van deze bundel wordt gevormd door de tot essays bewerkte lezingen die werden gepresenteerd op het internationaal symposium over de relatie tussen historische romans en de beeldvorming van de Nederlandse slavernijgeschiedenis in 2009 te Amsterdam. Dit symposium werd georganiseerd door de toenmalige stichting Podium Kwakoe en het NINsee.

Voor het symposium werden romanschrijvers en storytellers uit onder meer Suriname, Aruba, Guadeloupe, Londen en Parijs uitgenodigd om zowel met collega-schrijvers, vakwetenschappers als lezers te debatteren over het thema. De sprekers waren Lucia Nankoe (Suriname-Nederland), Michiel van Kempen (Nederland), Ernest Pepin (Guadeloupe), Quito Nicolaas (Aruba -Nederland), Cynthia McLeod (Suriname), Rihana Jamaludin (Suriname-Nederland), Fausten Charles (Trinidad- Engeland) en Margot Dijkgraaf (Nederland).

In het kader van 150 jaar herdenking afschaffing slavernij is de initiële thematiek uitgebreid naar andere kunstgenres. Daarom is er ook werk opgenomen van onder andere Ini Statia (Curaçao), Glenn Helberg (Curaçao), Anil Ramdas (Suriname), Leon Damas (Frans Guyana) en zijn er ook interviewportretten opgenomen van 2 beeldend kunstenaars te weten Remy Jungerman (Suriname) en Frank Creton (Suriname).

Redactie: Jules Rijssen en Lucia Nankoe

Auteurs: Jules Rijssen , Lucia Nankoe, Quito Nicolaas, Suzanne Diop, Glenn Helberg, Ini Statia, Hilli Arduin, Cynthia McLeod, Ernest

Pepin, Fausten Charles, Margot Dijkgraaf, Anil Ramdas, Rihana Jamaludin.

Beeldend kunstenaars: Remy Jungerman, Frank Creton, Ras Ishi Butcher (Barbados), Michael Wong Loi Sing, Lea Brunst

Uitgever: KIT Publishers

Fondsen: Nationaal instituut Nederlands slavernijverleden en erfenis (NiNsee), Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden), Stichting Wan'Atti, Surifonds.

9. Slavernij en Jij

Slavernij en Jij ofwel www.slavernijenij.nl is de website die het NiNsee ontwikkeld heeft. De website is een initiatief van het ministerie van SZW. Op 17 juni 2013 lanceerde het NiNsee de website in aanwezigheid van minister Lodewijk Asscher. De lancering vond plaats in Amsterdam in het Berlage Lyceum. Het is voornamelijk de eerste Nederlandstalige website die het publiek breed informeert over het Nederlandse slavernijverleden.

“Wil je de wereld veranderen, begin dan bij de jeugd”, aldus een cliché maar juist gezegde. Het onderwerp slavernij is actueler dan ooit, emotioneel, omstreden en fel van debat, waarin de feiten te vaak zwart-wit worden gepresenteerd en er nauwelijks ruimte is voor nuances. Met deze website is getracht alle belangstellenden, maar vooral de jeugd, de tools geven om zelf op zoek te gaan naar de antwoorden die ze bij hun vragen hebben. De website bevat onmisbare basiskennis over het slavernijverleden. Slavernij is een zwarte bladzijde die de gemiddelde Nederlander doorgaans een ongemakkelijk gevoel geeft. Uitgangspunt van de website is dan ook een open benadering van het onderwerp vanuit meerdere perspectieven. Taboes worden niet geschuwd. De verwachting is dat een dergelijke insteek uitnodigt tot dialoog, waardoor er tussen individuen in de samenleving meer onderling begrip ontstaat. De website is geen encyclopedische opsomming van gebeurtenissen, maar geeft op prikkelende en educatief verantwoorde wijze essentiële thema's uit het Nederlands slavernijverleden weer.

10. Theaterstuk Rebelse Vrouwen

Rebelse Vrouwen is een theatervoorstelling over moedige vrouwen die zich hebben verzet tegen hun slavenleven. Hun tragedies komen tot ons via de spiegels van de hedendaagse gedwongen prostitutie.

Het is 2013. De jonge Afrikaanse Onise is slachtoffer geworden van vrouwenhandelaren. Zij dwingen haar voor hen te werken als prostituee. Uit pure wanhoop roept ze haar voorouders aan. Plotseling staan drie vrouwen voor haar. Het zijn geesten uit een ver verleden. Eeuwen geleden hebben deze vrouwen zelf in slavernij geleefd in Suriname en op Curacao. Zij weten precies wat Onise meemaakt. Zij rebelleerden toen voortdurend tegen hun onderdrukking.

Onise is geraakt door hun levensverhalen. Hoe ze door veerkracht, slimheid en geweld de plantages wisten te ontvluchten, hun meesters te misleiden of zelfs te vermoorden. Dit gaf hen voldoening, maar elke daad heeft zijn prijs. Komt Onise nu ook in opstand?

Het theaterstuk is een gezamenlijke productie van het NiNsee en het Bijlmerpark Theater. De rollen van de vier vrouwen werden gespeeld door Urmie Plein, Naomi Reingoud, Shertise Solano en Maureen Tauwnaar, de regie was in handen van Silvia Andringa. De voorstelling werd vertoond in Amsterdam, Alkmaar, Almere, Amersfoort, Arnhem, Dordrecht, Den Haag, Enschede, Rotterdam, Tilburg, Middelburg en Utrecht.